

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

Zagreb, 12 . travnja 2021.

Izvještaj o završetku rada *ad-hoc* Povjerenstva

Sukladno prijedlogu iznesenom na tematskoj sjednici Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskog sabora i dogovoru sa suosnivačem Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu Gradom Zagrebom, imenovano je *ad-hoc* Povjerenstvo koje je dobilo mandat da u ime osnivača obavi razgovore s predstavnicima umjetnika, zaposlenika i Upravom HNK, a kako bi dali svoje neovisno i stručno mišljenje o situaciji u Hrvatskom narodnom kazalištu. Članovi Povjerenstva bili su troje uglednih kulturnih i kazališnih djelatnika, dramska umjetnica gđa. Marija Sekelez, baletna pedagoginja doc. art. Andreja Jeličić i red prof. art. Berislav Šipuš.

Prije početka rada dogovoreno je da će se mandat Povjerenstva sastojati u sljedećem:

- obavljanje konzultativnih razgovora s predstavnicima svakog ansambla HNK u Zagrebu na kojem će sudjelovati po jedan predstavnik Umjetničkog vijeća, sindikalni povjerenik iz svakog ansambla, uz po barem jednog predstavnika solista u statusu prvaka (jedan susret sa svakim ansamblom);
- održavanje sastanka s intendanticom i ravnateljima Opere, Drame i Baleta HNK u Zagrebu;
- davanje mišljenja o njihovom viđenju aktualne situacije i smjernicama rješavanja otvorenih pitanja u kazalištu (u formi kratkog pisanog izvještaja ili usmenog izvještaja predstavnicima osnivača).

Dogovoreno je da će teme sastanaka uključiti razmatranje repertoarne politike i umjetničkih dosega u mandatu aktualne Uprave te uvid u moguće komunikacijske poteškoće na relaciji Uprava – zaposlenici, moguće prigovore i prijedloge za bolji pristup radu na umjetničkim projektima te moguće načine rješavanja prijepora i problema.

Iako je istaknuto da mandat Povjerenstva ne uključuje analizu provođenja epidemioloških mjera, nadzor nad zakonitosti rada ili analizu financijskih rezultata HNK u Zagrebu, ipak se u razgovorima ove teme nisu mogle u cijelosti izbjeći. Članovi Povjerenstva reference na ova pitanja uključili su u izvještaj u onoj mjeri u kojoj je to moglo pomoći za stjecanje uvida u cjelovito stanje u HNK.

Istovremeno, još uvijek su u tijeku policijski izvidi vezano uz kaznenu prijavu za nepoštivanje epidemioloških mjera, a Ministarstvo kulture i medija je provelo Upravni nadzor čiji nalaz se dostavlja u prilogu ovog izvještaja.

Sukladno dogovoru, Povjerenstvo je obavilo četiri razgovora – s predstavnicima ansambala Drame, Baleta, Opere i s Upravom te ukupno tri razgovora s ministricom kulture i medija – jedan uoči, jedan tijekom procesa (zbog neočekivane situacije vezano uz razgovor s predstavnicima ansambla Opere) te zadnji, zaključni razgovor u ponedjeljak, 29. ožujka kad su članovi Povjerenstva podnijeli svoj završni izvještaj.

Članovi Povjerenstva u dogovoru s ministricom odlučili su da se njihovi zaključci prezentiraju u formi jedinstvenog izvještaja koji sažima njihova ključna saznanja i preporuke.

Razmatranje repertoarne politike i umjetničkih dosega u mandatu aktualne Uprave

- Potvrđen je uspjeh svih ansambala u proteklom razdoblju u matičnom kazalištu, ali i na gostovanjima u Hrvatskoj i inozemstvu. Svi članovi Povjerenstva istaknuli su iznimne rezultate koji se odnose na financijske pokazatelje (neusporedivo uspješnije u odnosu na ranije uprave), posjećenost kazališta, koprodukcije, međunarodna gostovanja itd.
- Postavilo se pitanje treba li repertoar u cijelosti ovisiti o intendantu i ravnateljima ili je potrebno imati preciznije smjernice o tome što bi središnja nacionalna kazališna kuća trebala imati na repertoaru. Iz ovakvog komentara je bilo razvidno da nisu svi članovi Povjerenstva upoznati s programskim i financijskim okvirom koji definiraju osnivači.
- Drama je istaknuta kao segment u kojem se postižu izvrsni rezultati, kao posebno uspješne istaknute su narudžbe ili postavljanje djela suvremenih hrvatskih dramatičara koje su mnoge postale hit-predstave. Ocijenjeno je da su u repertoaru Drame adekvatno zastupljena djela klasične i suvremene dramske literature.
- U Baletu je prepoznat dobar omjer između tzv. klasičnog bijelog baleta i suvremenih koreografija te je opći dojam da se ravnatelj Baleta uglavnom dobro snalazi i donosi uglavnom dobre repertoarne odluke. Istaknuto je da je repertoarna politika u velikoj mjeri uvjetovana i stanjem u ansamblu u kojem postoji problem određenog broja baletnih umjetnika koji više ne mogu djelovati zbog čega nije moguće postaviti velike bijele balette u redakcijama koje poštuju izvornu koreografsku ideju.
- Najviše primjedbi izneseno je vezano uz repertoar Opere. Iako su istaknuti brojni vrhunski projekti realizirani u proteklih sedam godina koji su privlačili publiku, a za koje su angažirani vrhunski inozemni solisti, istaknuto je kako repertoar Opere nema jasnu koncepciju ili viziju, kako 'operni segment' stagnira i preživljava. Posebno se postavilo pitanje vezano uz koprodukcijske projekte te se postavilo pitanje nedostatne zastupljenosti djela hrvatske operne literature. U ovom kontekstu posebno je apostrofirani maestro Mottadelli (koji je u međuvremenu podnio ostavku) koji se nije dobro snašao, nije imao čvrstu viziju repertoara, a čini se da se nije niti konzultirao s

ansamblom ili šire, a što je moglo pomoći u osmišljavanju repertoara primjerenijeg očekivanjima umjetnika i publike. U prvom dijelu mandata intendantice Vrgoč dok je ravnatelj Opere bio mo. Bareza uočeno je da se vrlo rijetko angažiralo vanjske dirigente što je važno za svaki operni ansambl i u tom smislu je postavljeno pitanje zašto se više nije angažiralo umjetnike poput npr. Lorisa Voltolinija ili Ivana Repušića. Pozitivnim je ocijenjen recentni angažman uvaženog hrvatskog dirigenta Aleksandra Kalajdžića.

Komentari vezano uz način rada, angažman umjetničkih ravnatelja i ansambala; prijedlozi za bolji pristup radu na umjetničkim projektima

- Osnovni problem, činjenica da tri ansambla dijele jednu scenu negativno utječe na sve segmente rada HNK, posebno organizacijsko-logističke. Najvažnija i najpogubnija posljedica ovog stanja jest činjenica da su ansamblu nedovoljno angažirani što postaje posebno vidljivo ako se u jednom ansamblu dogodi neka uspješnica (a uz stalni interes za baletnim predstavama, u Drami ih je bilo puno više nego prethodnih godina) zbog čega se još više razrijede nastupi drugih dvaju ansambala (posebno je to očito u broju izvedbi ansambala Opere). Istovremeno, Uprava je dužna odgovoriti i na očekivanja publike.
- Drugi strukturni problem odnosi se na zakonski okvir koji ne omogućuje nužno kontinuirano pomlađivanje ansambala. Ovaj problem najveći je u Baletu, ali je prisutan i u ansamblu Opere. Činjenica da se umjetnici koji više ne mogu umjetnički djelovati od usvajanja Zakona 2006. godine ne upućuju u mirovinu pod posebnim uvjetima dovela je do neodržive situacije koju osnivači i Uprava moraju žurno početi rješavati.
- Drama: uočeno je i pohvaljeno da je nakon dugo vremena ravnatelj osigurao puni angažman svih članova ansambala. Dojam je da su umjetnici zadovoljni načinom rada i komunikacijom, zadovoljni su odabirom redatelja i suradnjom s njima. Generalno, stječe se dojam da u ansamblu Drame nema problema koji bi zahtijevali da ih se u ovakvom izvještaju istakne. Ipak, u razgovoru s Povjerenstvom istaknuli su da se osjećaju ometani i uznemiravani prosvjedima i trenutačnom situacijom u drugim dijelovima kazališta, iskazuju spremnost pomoći rješavanju problema u drugim ansamblima, traže novi prostor za rad, a posebno ih smeta što su po prvi puta preglasani i što su jedini umjetnički ansambl koji nema svog predstavnika u Kazališnom vijeću.
- Balet: istaknuto je da je u proteklih nekoliko godina stasala generacija izvrsnih solista, istaknuti su nepovoljni uvjeti (posebno za strane plesače). Naglašen je ključni problem '*starosti*' baletnog ansambala; dio ansambala i solista koji je aktivan maksimalno je opterećen i bez novih članova ne bi mogao podnijeti veći opseg predstava. Istaknuto je

da HNK ima nekoliko jako dobrih baletnih majstora čiji rad s ansamblom značajno doprinosi uspješnosti. Naglašeno je da je važno da baletnih majstori budu kontinuirano angažirani i da stalno rade s ansamblom. U kontekstu skrbi o boljem planiranju razvoja baletnog ansambla, istaknut je problem zapostavljanja osnovnoškolskog i srednjoškolskog plesnog i baletnog obrazovanja. Članovi Povjerenstva smatraju da se Grad Zagreb (kao osnivač škola), ali i Ministarstvo kulture i medija moraju ozbiljno posvetiti ovom pitanju bez čijeg rješavanja nije realno očekivati u sljedećim godinama dotok kvalitetnih mladih baletnih umjetnika, što je preduvjet za obnovu i razvoj baletnog ansambla HNK.

- Vežano uz ansambl Opere, istaknuto je kako su u proteklih sedam godina zaposleni sjajni solisti mlade i srednje generacije te da se sustavno popunjavao Orkestar. Ipak, uz sve ove iskorake, predstavnici ansambla Opere u razgovoru s Povjerenstvom ističu da je veliki broj radnih mjesta i dalje nepopunjen te ističu nezadovoljstvo nedovoljnim brojem gostovanja renomiranih inozemnih umjetnika – solista i dirigenata.

Uvid u moguće komunikacijske poteškoće na relaciji Uprava – zaposlenici

- Ovom pitanju posvećeno je dosta prostora u izvještaju Povjerenstva. Svi su se složili kako je očito da je komunikacija između Uprave i zaposlenika (umjetnika i tehničkog i stručnog osoblja) otežana – u nekim slučajevima odvija se gotovo bez ikakvih problema (Drama), u Baletu postoje određene poteškoće posebno u odnosu na uvjetno rečeno 'starije' i 'mlade' plesače, odnosno one koji su više ili manje angažirani, ali stječe se dojam da se uz malo više napora od strane ravnatelja i umjetnika problemi mogu uspješno riješiti. Najveći problem je očito u ansamblu Opere. Iako su svi predstavnici Radničkog vijeća sudjelovali u pokušaju nametanja isključivo svojih predstavnika kao sugovornika Povjerenstvu, razgovori s ansamblima Drame i Baleta odvijali su se bez problema i uključili predstavnike sindikata i predstavnike umjetnika koje su predložili ravnatelji. U slučaju Opere situacija je eskalirala, očito je da se članovima ansambla koji su bili spremni doći na razgovor u Ministarstvo prijetilo zbog čega je ministrica donijela odluku o odustajanju od pozivanja drugih predstavnika ansambla osim predstavnika Radničkog vijeća. Predstavnici Radničkog vijeća i Predsjednik Sindikata djelatnika u kulturi u najvećoj su mjeri ponovili svoje teze koje su iznosili i u javnosti uključujući ultimativni zahtjev za smjenom Uprave.
- Na žalost, zbog činjenice da su predstavnici Radničkog vijeća spriječili ostale kolege u iznošenju svojih stavova, kompromitiran je proces i otežan rad Povjerenstva. Ipak, dobar uvid u stanje ansambla i osobni kontakti člana Povjerenstva profesora Šipuća osigurali su da uvid u rad opernog ansambla bude cjelovit.
- Članovi Povjerenstva uočili su da od strane Uprave postoji otvorenost i spremnost na angažman i dijalog kako bi se problemi rješavali. Iako predstavnici Uprave za poteškoće u komunikaciji uglavnom odgovornima smatraju predstavnike sindikata te nisu

artikulirali moguće svoje propuste, vidljivo je da su spremni uložiti maksimalan trud da se situacija popravi.

- S druge strane, dok u ansamblu Baleta postoji otvorenost da se uz bolju komunikaciju problemi počnu rješavati, predstavnici ansambla Opere zatvoreni su za bilo kakvu mogućnost nastavka suradnje s Upravom i smatraju da je njihovo pravo zahtijevati ultimativnu smjenu ove i postavljanje v.d. Uprave.
- Neki članovi Povjerenstva u svojim izvještajima referirali su se na podatke koje iznose predstavnici sindikata vezano uz optužbe za zlostavljanje, podatke o broju zaposlenika (umjetnika i ostalih) koji su napustili HNK, probleme u organizaciji te posebno poteškoće u radu tehnike. Istovremeno, istaknuta je činjenica potpuno neprimjerene komunikacije od strane sindikalnih predstavnika uključujući ultimativne pa i prijeteće poruke Upravi, ali i Ministarstvu, iznošenje neistinitih optužbi u javnosti, iscrpljivanje Uprave stalnim prijavama različitim inspekcijama i javno-pravnim tijelima što je kulminiralo podizanjem kaznene prijave u studenom 2020. godine, ali se nastavlja i dalje.
- Članovi Povjerenstva referirali su se i na organizaciju rada tijekom pandemije, ističući uglavnom primjere koje su iznosili sindikalni povjerenici. Ministarstvo je na raspolaganje stavilo podatke o poštivanju epidemioloških mjera kao i podatke o kršenju mjera od strane dijela zaposlenika. Otvoreno je i pitanje mogućnosti nastavka rada ukoliko pojedini umjetnici nastave izbjegavati testiranja te je izražena sumnja da će se u dijelu ansambala moći nastaviti rad ukoliko se nastavi s opstrukcijom rada usklađenog s epidemiološkim mjerama.

Zaključna razmatranja i prijedlozi za moguće načine rješavanja uočenih prijepora i problema

Iako su oko nekih tema članovi Povjerenstva imali različita razmišljanja, artikulirali su zajednički svoje zaključke i preporuke koje sažimam u nastavku:

- Smatraju da razrješenje Uprave ne bi trebalo razmatrati, Uprava treba nastaviti angažman do kraja mandata, a probleme (koje se ne smije ignorirati) treba rješavati dijalogom unutar svakog ansambla.
- Povjerenstvo je registriralo da je mo. Mottadelli podnio ostavku, da je angažiran mo. Kalajdžić i da je raspisan javni natječaj za novog ravnatelja Opere.
- Pohvaljene su inicijative osnivača za rješavanjem problema nove scene u Adžijinoj ulici kao i angažman Ministarstva na izradi prijedloga novog Zakona o kazalištima u okviru kojeg se mora naći rješenje za strukturne probleme (zaostajanje plaća u usporedbi s gradskim kazalištima, nemogućnost obnavljanja ansambala, definiranje Hrvatskog

narodnog kazališta u Zagrebu kao središnje nacionalne kazališne ustanove, obavezno usvajanje etičkih kodeksa koji će utvrditi temeljne principe i odnositi se na sve umjetnike i zaposlenike javnih kazališta itd.).

- Članovi Povjerenstva predložili su da Upravu treba uputiti da se maksimalno angažira u dijalogu sa svim predstavnicima ansambala. Naglašeno je kako bi u svim kulturnim ustanovama trebalo ulagati u obrazovanje i stjecanje vještina dobrog upravljanja, a u slučaju teško rješivih problema treba identificirati pojedince koji mogu preuzeti ulogu medijatora.
- Članovi Povjerenstva su se upoznali s brojnim elektroničkim porukama i pismima često uvredljivog tona i sadržaja koje su protiv Uprave slali predstavnici Radničkog vijeća i pojedini zaposlenici. Poštujući pravo na iznošenje vlastitih stavova te pravo i obvezu da se sumnja na bilo kakvu nepravilnost prijavi, Povjerenstvo apelira na zaposlenike, a posebno na članove Radničkog vijeća, da komunikaciju s Upravom i osnivačima zadrže u okviru profesionalne komunikacije utemeljene na etičkim načelima koji neće narušavati ugled kazališta i ometati rad kolega.
- Otvoreno je pitanje nastavka rada u okolnostima produljene epidemije te je istaknuta potreba organizacije rada na način koji će osigurati poštivanje svih protu-epidemijskih mjera.